

Gerard Kramer

Het menselijk hart

WoordStudie

Het woord 'hart' (Gr. *kardia*) komt in het Nieuwe Testament bijzonder vaak voor. Wat het daar in ieder geval nooit aanduidt, is de holle spier die onze bloedsomloop op gang houdt. Hieronder volgt slechts het begin van een voorzichtige, onvolledige poging om enige orde aan te brengen in de diverse figuurlijke aspecten waarbij het hart een centrale rol speelt:

Het hart is de zetel van onze/ons:

- verdriet (Joh. 14:1; Rom. 9:2; 2 Kor. 2:4);
- vreugde (Joh. 16:22; Ef. 5:19);
- begeerten (Matt. 5:28; 2 Petr. 2:14);
- emoties (Luc. 24:32; Hand. 21:13);
- perceptie (Joh. 12:40; Ef. 4:18);
- gedachten (Matt. 9:4; Hebr. 4:12);
- begrip (Matt. 13:15; Rom. 1:21);
- overleg (Marc. 2:6; Luc. 1:51; 24:38);
- motieven (1 Thess. 2:4);
- geweten (Hand. 2:37; 1 Joh. 3:20);
- voornemens (Hand. 11:23; 2 Kor. 9:7);
- geloof, ongeloof, twijfel (Marc. 11:23; Rom. 10:10; Hebr. 3:12).

De algemene conclusie kan luiden: 'En geen schepsel is voor Hem onzichtbaar, maar alle dingen zijn naakt en geopend voor de ogen van Hem met Wie wij te doen hebben' (Hebr. 4:13). God wordt dan ook genoemd: de 'hartenkenner' (Gr.

kardiognoostès; dit woord lijkt een uitvinding van Lucas te zijn). Zo wordt Hij voorgesteld in Handelingen 1:24 (lett. 'U, Heer, hartenkenner van allen'), en Handelingen 15:8 (lett. 'de hartenkenner God').

Overigens is ook in het oudste literaire Grieks het hart vrijwel altijd iets figuurlijks, de zetel van de menselijke emoties en gedachten. Nog het dichtst bij de fysieke, biologische betekenis komt een stukje uit Homerus' Ilias (rond 850 v. Chr.), waar een Griekse held in X 91-95 opmerkt:

*Ik dwaal hier zo rond omdat de zoete slaap zich niet op mijn ogen neerzet,
maar de oorlog en de nood van de Grieken mij verontrust.
Hevig bezorgd ben ik om de Grieken en mijn hart is niet kalm,
nee ik ben onrustig en mijn hart springt bijna uit mijn borst,
en onder mij trillen mijn krachtige knieën.*

Hier is het hart duidelijk het kloppende orgaan, dat als gevolg van emoties krachtiger slaat dan normaal. Later ontdekte men iets meer over de functie van het hart, nadat al eeuwenlang in vele teksten in overdrachtelijke zin over het hart was gesproken. In de periode rond 500 v. Chr. was de Griekse arts Alcmaeon van Croton één van de eersten die dode mensen opensneed om hun bouw te bestuderen. Zo ontdekte hij dat er twee soorten bloedvaten zijn die er verschillend uitzien: de slagaders en de aders. Tijdgenoten van hem hadden toen al ontdekt dat het hart een spier is. Alcmaeon stelde vast dat na de dood de slagaders leeg zijn. Hij dacht op grond van deze ontdekking dat ook tijdens de slaap de bloedstroom door de slagaders stopt, maar dat is natuurlijk niet zo. Na de dood komt de toevoer vanuit het hart naar de slagaders stil te liggen, maar tijdens de slaap gaat die gewoon door. Op dit verkeerde idee van Alcmaeon berust volgens sommigen de wetenschappelijke naam van onze slagaders: arteriën; die zou zijn afgeleid van Gr. *aër*, 'lucht'. Deze etymologie is echter omstreden.

Oude Sporen 2019

